

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-4, 2026

PEDAGOGICAL OPPORTUNITIES OF THE AXIOLOGICAL APPROACH IN THE INTEGRATION OF MIGRANT STUDENTS INTO THE LOCAL COMMUNITY

Eshonjonov Bobir Zafarjonovich

Senior Lecturer, Department of Social Sciences, "Vatan" University Doctor of
Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences

Abstract

This article discusses the importance of values in the process of integration of migrant students into the local community. It shows the impact of values on social stability and multiculturalism, as well as the ability to provide the necessary preparation and motivation for the integration of migrant students. These ideas are presented in order to serve as a guide in the development of education and social policy in response to contemporary challenges.

Keywords

Globalization, integration, adaptability, integrative education model, value, aesthetic value, axiology, acculturation, identification, placement, multiculturalism, empathy.

MIGRANT O‘QUVCHILARNING MAHALLIY JAMOATCHILIK BILAN INTEGRATSIYALASHUVIDA AKSIOLOGIK YONDASHUVNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

Eshonjonov Bobir Zafarjonovich

“Vatan” Universiteti Ijtimoiy fanlar kafedrasi katta o‘qituvchisi pedagogika
fanlari bo‘yicha falsafa doktori (Phd)

Telefon: +998(93) 512-06-11 E-mail: bobireshonjonov2@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0001-0471-732x>

Annotatsiya. Ushbu maqolada migrant o'quvchilarning mahalliy jamoatchilik bilan integratsiyalashuvi jarayonida qadriyatlarning ahamiyati muhokama qilinadi.

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-4, 2026

Qadriyatlarning ijtimoiy barqarorlik va multiculturalizmga ta'siri, shuningdek, migrant o'quvchilarning integratsiyalashuvi uchun zaruriy tayyorgarlik va rag'batlantirishni ta'minlashi mumkinligini ko'rsatadi. Ushbu fikrlar, hozirgi zamon muammolariga javob sifatida, ta'lim va ijtimoiy siyosatni rivojlantirishda yo'naltiruvchi qo'llanma bo'lishi maqsadida taqdim etiladi.

Kalit so'zlar: Globalizatsiya, moslashuvchanlik, integrativ ta'lim modeli, qadriyat, aksiologiya, integratsiyalashuv, akulturatsiya, joylashish, identifikatsiya, multikulturalizm, empatiya. estetik qadriyat

Абстрактный. В данной статье обсуждается важность ценностей в процессе интеграции студентов-мигрантов в местное сообщество. Влияние ценностей на социальную стабильность и мультикультурализм также предполагает, что они могут обеспечить необходимую подготовку и поощрение для интеграции студентов-мигрантов. Эти идеи представлены в качестве руководства по развитию образования и социальной политики в ответ на современные вызовы.

Ключевые слова: Глобализация, адаптивность, интегративная модель образования, ценность, аксиология, интеграция, аккультурация, локализация, идентификация, мультикультурализм, эмпатия. эстетическая ценность

KIRISH

XXI asrda globallashuv, iqtisodiy integratsiya va xalqaro mehnat migratsiyasining jadallashuvi natijasida migratsiya jarayonlari dunyo ijtimoiy taraqqiyotining ajralmas qismiga aylandi. Xalqaro Migratsiya Tashkiloti (IOM) ma'lumotlariga ko'ra, bugungi kunda dunyoda 280 milliondan ortiq xalqaro migrantlar mavjud bo'lib, ularning katta qismini mehnat migrantlari tashkil etadi. Ushbu jarayon nafaqat iqtisodiy rivojlanishga, balki ta'lim tizimi, oilaviy munosabatlar hamda yosh avlodning ijtimoiylashuvi va ma'naviy kamolotiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Migratsiya jarayonlarining kengayishi natijasida turli davlatlarning ta'lim muassasalarida migrant o'quvchilar soni

"ZAMONAVIY TA'LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI"

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-4, 2026

yil sayin ortib bormoqda. Bu esa ta'lim tizimi oldiga nafaqat sifatli bilim berish, balki ularning yangi ijtimoiy-madaniy muhitga muvaffaqiyatli integratsiyalashuvini ta'minlash vazifasini ham qo'ymoqda. UNESCO ta'kidlaganidek, inklyuziv va adolatli ta'lim muhitini yaratish barqaror rivojlanishning muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Mazkur vazifani amalga oshirishda qadriyatlar tizimi hal qiluvchi omil sifatida namoyon bo'ladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Xorijiy tadqiqotlarda migratsiya va integratsiya masalalari Bronfenbrennning ekologik tizimlar nazariyasi, Banduraning ijtimoiy o'rganish nazariyasi, Bourdieuning ijtimoiy kapital konsepsiyasi, Berryning akulturatsiya modeli hamda Esserning ijtimoiy integratsiya nazariyasi asosida keng tadqiq etilgan. Mazkur nazariyalarga ko'ra, shaxsning yangi jamiyatga muvaffaqiyatli integratsiyalashuvi uning ijtimoiy kapitali, qadriyatlar tizimi, madaniyatlararo kompetensiyasi va ta'lim muhitiga bog'liq. Esser integratsiyaning akulturatsiya, joylashish, o'zaro ta'sir va identifikatsiya kabi to'rtta komponentini ajratib ko'rsatadi. Ushbu komponentlar o'zaro uyg'unlashgandagina migrant o'quvchi yangi ijtimoiy muhitning to'laqonli a'zosiga aylanishi mumkin. O'zbekistonda ham ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, inklyuziv ta'limni rivojlantirish hamda yoshlarni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun, "Yangi O'zbekiston – 2030" strategiyasi hamda yoshlar siyosatiga oid normativ-huquqiy hujjatlarda shaxsni har tomonlama barkamol etib tarbiyalash, tolerantlik, fuqarolik mas'uliyati va ijtimoiy faollikni rivojlantirish muhim vazifalar sifatida belgilangan. Bu esa migrant o'quvchilarni mahalliy jamoatchilik bilan samarali integratsiyalashuvini ta'minlashda qadriyatlarga asoslangan pedagogik faoliyatni ilmiy asosda takomillashtirish zaruratini yuzaga keltiradi. Bugungi kunda olib borilgan ilmiy tadqiqotlarning aksariyati migratsiyaning iqtisodiy, demografik yoki psixologik jihatlariga bag'ishlangan bo'lib, migrant o'quvchilarning mahalliy jamoatchilik bilan

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-4, 2026

integratsiyalashuvda qadriyatlarning pedagogik mexanizmlarini kompleks tadqiq etishga bag'ishlangan ilmiy ishlar yetarli emas. Ayniqsa, ta'lim muassasalarida aksiologik yondashuv asosida integrativ tarbiyaviy muhitni tashkil etish, qadriyatlarga asoslangan pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish hamda ularning samaradorligini ilmiy asoslash dolzarb masala bo'lib qolmoqda.

Nazariy tahlil davomida qadriyatlar nazariyasi, migratsiya pedagogikasi, madaniyatlararo ta'lim va ijtimoiy integratsiya masalalariga oid mahalliy hamda xorijiy ilmiy adabiyotlar o'rganildi. Xususan, U. Bronfenbrennerning ekologik tizimlar nazariyasi, A. Banduraning ijtimoiy o'rganish nazariyasi, J. Berryning akulturatsiya modeli, A. Esserning ijtimoiy integratsiya konsepsiyasi hamda P. Bourdieuning ijtimoiy kapital nazariyasi tadqiqotning nazariy asosini tashkil etdi. Ushbu konsepsiyalar migrant o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishi va mahalliy jamoatchilikka moslashuvini ko'p omilli pedagogik jarayon sifatida tahlil qilish imkonini berdi.

Tadqiqotda quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi:

- * ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tizimli va qiyosiy tahlil qilish;
- * kontent-tahlil;
- * kuzatish;
- * umumlashtirish;
- * pedagogik modellashtirish;
- * komparativ tahlil.

Kontent-tahlil yordamida migratsiya, qadriyatlar va integratsiya masalalariga oid ilmiy maqolalar, xalqaro tashkilotlarning hisobotlari hamda milliy normativ-huquqiy hujjatlar o'rganildi. Komparativ tahlil orqali O'zbekiston hamda xorijiy davlatlar tajribasi qiyoslandi. Tadqiqotning konseptual asosini aksiologik yondashuv tashkil etdi. Mazkur yondashuvga ko'ra, qadriyatlar shaxsning ma'naviy kamoloti, fuqarolik pozitsiyasi va ijtimoiy faolligini belgilovchi asosiy pedagogik omil hisoblanadi. Shu

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-4, 2026

bilan birga, kompetensiyaviy yondashuv asosida migrant o‘quvchilarda madaniyatlararo muloqot, tolerantlik, hamkorlik, ijtimoiy mas’uliyat va fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirish imkoniyatlari tahlil qilindi.

Shuningdek, tadqiqotda Bronfenbrennning ekologik modeli asosida migrant o‘quvchilarning integratsiyasiga ta’sir etuvchi mikro (oila, maktab, tengdoshlar), mezo (mahalla, jamoatchilik), ekzo (ijtimoiy institutlar) hamda makro (davlat siyosati, milliy qadriyatlar, madaniyat) omillar o‘zaro bog‘liqlikda o‘rganildi.

Tahlillar davomida ta’lim muassasasi migrant o‘quvchilarni mahalliy jamoatchilik bilan integratsiyalashuvining markaziy subyekti sifatida baholandi. Pedagogik muhitning sifat ko‘rsatkichlari sifatida quyidagi mezonlar belgilandi:

- * qadriyatlarga asoslangan tarbiyaviy muhit;
- * inklyuziv ta’lim muhiti;
- * madaniyatlararo muloqot imkoniyatlari;
- * oila–maktab–mahalla hamkorligi;
- * pedagoglarning aksiologik kompetensiyasi;
- * psixologik qo‘llab-quvvatlash tizimi.

Mazkur metodologik yondashuv migrant o‘quvchilarning mahalliy jamoatchilik bilan integratsiyalashuvida qadriyatlarning pedagogik ahamiyatini kompleks baholash hamda samarali tarbiyaviy mexanizmlarni aniqlash imkonini berdi.

NATIJA VA MUHOKAMALAR

Nazariy manbalar hamda migratsiya pedagogikasiga oid ilmiy tadqiqotlar tahlili migrant o‘quvchilarning mahalliy jamoatchilik bilan muvaffaqiyatli integratsiyalashuvi, avvalo, ularning qadriyatlar tizimi bilan uzviy bog‘liqligini ko‘rsatdi. Integratsiya faqat yangi hududga moslashish jarayoni emas, balki shaxsning yangi ijtimoiy-madaniy muhitda o‘z o‘rnini topishi, ijtimoiy rollarni egallashi hamda mahalliy jamoa bilan barqaror munosabatlar o‘rnatishini ifodalovchi murakkab pedagogik jarayondir.

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-4, 2026

Mazkur qadriyatlarning uygʻun rivojlanishi migrant oʻquvchilarda ijtimoiy moslashuv jarayonini tezlashtiradi hamda mahalliy jamoa bilan konstruktiv munosabatlarni shakllantiradi. Integratsiya jarayonining samaradorligi quyidagi omillar bilan belgilanishi aniqlandi:

- * ta'lim muassasasida inklyuziv muhitning mavjudligi;
- * pedagoglarning aksiologik kompetensiyasi;
- * sinf jamoasidagi sogʻlom psixologik iqlim;
- * oila–maktab–mahalla hamkorligi;
- * madaniyatlararo muloqotni rivojlantiruvchi tarbiyaviy tadbirlar;
- * psixologik-pedagogik qoʻllab-quvvatlash tizimi.

Nazariy tahlil natijalariga koʻra, ayniqsa ****ta'lim muassasasi**** migrant oʻquvchilar integratsiyasining markaziy instituti sifatida namoyon boʻladi. Maktab nafaqat bilim beruvchi maskan, balki oʻquvchilarning ijtimoiylashuvi, fuqarolik pozitsiyasi va qadriyatlar tizimini shakllantiruvchi ijtimoiy institut vazifasini bajaradi.

Tadqiqot davomida qadriyatlarga asoslangan pedagogik faoliyatning quyidagi natijalarga olib kelishi aniqlandi:

- * mahalliy jamoa bilan muloqot qilish koʻnikmalarining rivojlanishi;
- * madaniyatlararo tolerantlikning oshishi;
- * konfliktli vaziyatlarning kamayishi;
- * oʻquvchilarning maktab hayotidagi faolligining ortishi;
- * jamoada oʻzini erkin tutish koʻnikmalarining shakllanishi;
- * fuqarolik mas'uliyatining rivojlanishi.

XULOSA

Tadqiqot natijalari migrant oʻquvchilarning mahalliy jamoatchilik bilan muvaffaqiyatli integratsiyalashuvi koʻp omilli pedagogik jarayon ekanligini hamda unda qadriyatlar tizimi asosiy determinantlardan biri sifatida namoyon boʻlishini koʻrsatdi.

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-4, 2026

Integratsiya faqat yangi ijtimoiy muhitga moslashish emas, balki o‘quvchining milliy o‘zligini saqlagan holda mahalliy jamiyatning ijtimoiy-madaniy hayotida faol ishtirok etishi, o‘zaro hurmat va hamkorlikka asoslangan munosabatlarni shakllantirishini ham anglatadi. Shu nuqtai nazardan qadriyatlar migrant o‘quvchilarning shaxsiy rivojlanishi, fuqarolik pozitsiyasining shakllanishi va madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini rivojlantirishning muhim pedagogik omili hisoblanadi. Nazariy tahlillar Bronfenbrennning ekologik tizimlar nazariyasi, Berryning akulturatsiya modeli, Esserning ijtimoiy integratsiya konsepsiyasi hamda Banduraning ijtimoiy o‘rganish nazariyasi bilan uyg‘un ekanligini ko‘rsatdi. Ushbu nazariyalarda shaxsning muvaffaqiyatli ijtimoiylashuvi oila, ta’lim muassasasi, tengdoshlar jamoasi va mahalliy hamjamiyatning o‘zaro hamkorligi orqali amalga oshishi asoslanadi. Tadqiqot natijalari ham aynan ta’lim muassasasi migrant o‘quvchilarni mahalliy jamoatchilik bilan bog‘lovchi asosiy ijtimoiy institut ekanligini tasdiqladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Tulenova K., Valiyeva S. Qadriyatlar falsafasi. – T.:TDPU, 2007. – 256 b.
2. Sh.Mardonov, B.Xodjayev, Sh.Taylanova, D.Xojimuxamedova. Pedagogik aksiologiya (*o'quv qo'llanma*) -T.: «Fan va texnologiya», 2013, b-184
3. Xodjayev B.X. “Pedagogik aksiologiya” o‘quv qo‘llanma. T. “Fan va texnologiya”, 2011. - 156 bet.
4. Curran, J., Esser, F., Hallin, D. C., Hayashi, K., and Lee, C. C. (2017). International news and global integration: A five nation reappraisal. *Journalism Studies*, 18(2), 118–134.
5. Boyd, M. (1989). Family and personal networks in international migration: Recent developments and new agendas. *International Migration Review*, 23(3), 638–670.
6. Zlotnik, H. (1995). Migration and the family: The female perspective. *Asian and Pacific Migration Journal*, 4(2–3), 253–271.

